

STANOWISKO NR 3/2025
WOJEWÓDZKIEJ RADY DIALOGU SPOŁECZNEGO
WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

z dnia 9 maja 2025 r.

w sprawie adaptacji regionu lubelskiego do skutków zmian klimatycznych

Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego Województwa Lubelskiego obradująca w dniu 9 maja 2025 r. w Lublinie, po wysłuchaniu głosów wszystkich stron dialogu społecznego, przyjęła następujące stanowisko dotyczące przygotowania regionu lubelskiego mającego na celu ograniczanie negatywnych skutków zmian klimatycznych oraz długoterminowych planów adaptacyjnych:

1. Uznanie powagi zagrożeń klimatycznych: WRDS WL stwierdza, że **zmiany klimatyczne stanowią realne i narastające zagrożenie** dla gospodarki, społeczeństwa i środowiska Lubelszczyzny w horyzoncie najbliższych dekad. W szczególności naszemu regionowi zagrażają: **częstsze susze i niedobory wody**, dłuższe fale upałów, gwałtowne zjawiska pogodowe (burze, wichury, podtopienia) oraz długofalowe skutki, takie jak pogorszenie warunków upraw rolnych i zwiększone ryzyko ubóstwa wodnego. Rada podkreśla, że już obecnie obserwowane ekstremalne zjawiska (rekordowe upały, okresowe susze rolnicze, nawalne deszcze powodujące podtopienia) są zapowiedzią pogłębiania się tych trendów do roku 2050. Wobec powyższego, **adaptacja do zmian klimatu musi stać się priorytetem strategicznym** dla władz wszystkich szczebli w naszym województwie.

2. Długoterminowe wyzwania dla Lubelszczyzny: Rada zwraca uwagę na szczególne uwarunkowania regionu: silne uzależnienie od rolnictwa oraz obecność dużych pracodawców w sektorach wysokoemisyjnych (kopalnia węgla LW Bogdanka, Zakłady Azotowe Puławy). Długoterminowym wyzwaniem jest **zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i wodnego** na obszarach wiejskich w obliczu częstych susz, a także **transformacja przemysłu i energetyki w kierunku niskoemisyjnym** bez wywoływania negatywnych skutków społecznych (utrata miejsc pracy, zubożenie regionu). WRDS WL stoi na stanowisku, że adaptacja do zmian klimatu w woj. lubelskim musi łączyć trzy wymiary: społeczny, gospodarczy i środowiskowy. Oznacza to potrzebę działań, które z jednej strony chronią środowisko i infrastrukturę przed negatywnymi skutkami zmian klimatu, z drugiej – umożliwiają rozwój nowych gałęzi gospodarki i utrzymanie dobrobytu mieszkańców. **Transformacja klimatyczna powinna być sprawiedliwa i uwzględniać ochronę społeczności lokalnych**, w tym zatrudnionych w sektorach wysokoemisyjnych.

3. Kierunki działań adaptacyjnych (do 2040): Mając na uwadze perspektywę najbliższych 15 lat, Rada rekomenduje podjęcie szeregu działań adaptacyjnych, które powinny zostać zrealizowane do roku 2040, w tym:

Rozbudowa systemów retencji i ochrony zasobów wody: Budowa dużych zbiorników retencyjnych oraz polderów w strategicznych miejscach regionu, rozwój małej retencji na obszarach wiejskich (oczka wodne, stawy hodowlane pełniące funkcje retencyjne),

zwiększenie retencjonowania wody na terenach miast, modernizacja istniejących urządzeń melioracyjnych tak, by zamiast odwadniać – zatrzymywały wodę. Samorządy powinny wspólnie z Wodami Polskimi opracować regionalny program retencji, który zwiększy zdolność zatrzymywania wody o określony procent do 2040 roku. Ważne jest również uszczelnienie systemów wodociągowych (ograniczenie strat wody) oraz promocja oszczędzania wody wśród mieszkańców i przedsiębiorstw. **Gospodarka wodna i retencja uznane są za priorytetowe działania adaptacyjne dla rolniczego regionu Lubelszczyzny.**

Zwiększanie powierzchni zielonych i ochrona przyrody: Samorządy lokalne, przy wsparciu samorządu województwa, powinny intensywnie inwestować w zieleń miejską i podmiejską. Zaleca się przyjęcie lokalnych planów nasadzeń drzew (np. "posadź 2 w zamian za 1 wycięte") oraz tworzenie zielonych korytarzy wzdłuż cieków wodnych i ciągów komunikacyjnych. Równocześnie należy chronić kluczowe ekosystemy – torfowiska Polesia, Lasy Janowskie, Roztocze – które pełnią ważne funkcje klimatyczne.

Adaptacja rolnictwa: Wprowadzenie programów wsparcia dla rolników inwestujących w nawadnianie pól, szczególnie metodami oszczędnymi (np. kroplowe, podsiąkowe). Promowanie praktyk rolnictwa zrównoważonego: poplony, oczka śródpolne, odbudowa mokradeł. Współpraca z nauką nad odmianami odpornymi na suszę. Celem jest zwiększenie areалу nawadnianego i świadomości rolników w zakresie adaptacji.

Wdrożenie programu budowy lokalnych instalacji utylizacji odpadów organicznych z odzyskiem energii: Lokalne biogazownie w gminach wiejskich nie tylko przyczynią się do zagospodarowania odpadów rolniczych i redukcji emisji gazów cieplarnianych (w tym metanu i chloru) podczas naturalnego procesu ich rozpadu gnilnego, ale także do wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego i likwidacji ubóstwa energetycznego w regionie.

Gospodarka obiegu zamkniętego: Budowa instalacji termicznego przetwarzania odpadów komunalnych i przemysłowych nienadających się do powtórnego wykorzystania przyczyni się do spowolnienia zmian klimatycznych i pozyskanie nowych terenów pod uprawy leśne. Rozwój współpracy podmiotów w ramach Lubelskiego Klastra Gospodarki Obiegu Zamkniętego.

Modernizacja infrastruktury krytycznej: Niezbędna jest modernizacja systemów odwodnienia miast, wałów przeciwpowodziowych na Wiśle i Bugu, zabezpieczeń dróg, mostów i linii kolejowych. Należy także wzmacniać infrastrukturę energetyczną – poprzez wymianę linii napowietrznych na kablowe i rozwój lokalnych źródeł awaryjnych zasilania.

4. Technologie wychwytu i wykorzystania dwutlenku węgla (CCS/CCU): Rada postuluje wsparcie (regulacyjne i finansowe) dla pilotażowych instalacji wychwytyjących CO₂ z dużych emitentów w regionie. Priorytetem jest projekt w Zakładach Azotowych Puławy – wdrożenie instalacji wychwytu CO₂ z procesów chemicznych oraz jego utylizacja (np. dodatkowa produkcja mocznika lub dostarczanie CO₂ do okolicznych szklarni). Wnosimy do właściwych ministerstw o uwzględnienie tego projektu jako kluczowego na liście przedsięwzięć transformacji przemysłowej. Równocześnie sugerujemy **ostrożność w rozważaniu geologicznego składowania CO₂** – technologia ta jest obecnie **bardzo kosztowna**, a jej **długoterminowe bezpieczeństwo budzi wątpliwości**. Niemniej jednak należy kontynuować prace nad jej rozwojem i poszukiwać **bezpiecznych oraz opłacalnych rozwiązań wychwytu i ponownego wykorzystania CO₂**.

5. Polityka ETS i sprawiedliwa transformacja: WRDS WL zwraca uwagę, że **Europejski System Handlu Emisjami (EU ETS)**, choć istotny dla realizacji celów klimatycznych, **w obecnym kształcie wywołuje poważne konsekwencje gospodarcze**, zwłaszcza dla regionów takich jak Lubelszczyzna, w których działają energochłonne gałęzie przemysłu. W kontekście aktualnej sytuacji geopolitycznej i rosnącej presji kosztowej, UE powinna **dokonać przeglądu systemu ETS** w sposób, który **zapewni ochronę konkurencyjności europejskiej gospodarki oraz zachowanie spójności społecznej**. WRDS WL apeluje o takie reformy, które będą równoważyć potrzeby klimatyczne z koniecznością **ochrony miejsc pracy, rozwoju lokalnych przedsiębiorstw oraz zagwarantowania sprawiedliwości społecznej**.

Podsumowanie i apel: Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego Województwa Lubelskiego deklaruje gotowość do dalszego monitorowania i wspierania działań adaptacyjnych na poziomie regionalnym. Wzywa Rząd Rzeczypospolitej Polskiej oraz właściwe ministerstwa – w szczególności Klimatu i Środowiska, Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Aktywów Państwowych – do:

- **uwzględnienia specyfiki i potencjału województwa lubelskiego** w politykach i strategiach klimatycznych,
- **zagwarantowania stabilnego i sprawiedliwego finansowania** dla działań adaptacyjnych i osłonowych,
- **realnego dialogu z partnerami społecznymi i samorządami** na każdym etapie planowania i wdrażania transformacji klimatycznej,
- **zapewnienia zgodności działań klimatycznych z potrzebami rynku pracy i lokalnych społeczności**.

Wspólnym wysiłkiem możemy uczynić Lubelszczyznę regionem odpornym na zmiany klimatu, bezpiecznym dla jego mieszkańców, silnym gospodarczo i społecznie sprawiedliwym.

PRZEWODNICZĄCY
Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego
Województwa Lubelskiego

/-/Jarosław Stawiarski